

Ginter Dzierżon

"La tossicodipendenza come radice d'incapacità al matrimonio (Can. 1095) : scienze umane, dottrina canonica e giurisprudenza", Slavko Zec, Roma 1996 : [recenzja]

Ius Matrimoniale 4 (10), 306-308

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sędzia powinien rozważyć w jaki sposób osoba dotknięta anomalią odnosi do owych obowiązków.

Ukazany zbiór jest obrazem rozwoju myśli kanonistycznej wokół zagadnienia tak bardzo aktualnego, jakim jest problematyka niezdolności podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich. Redaktorzy „Studi giuridici” przedstawili czytelnikowi całe spektrum opinii dotyczących tej problematyki. Szczególnie cenna wydaje się być dyskusja dotycząca zagadnienia *incapacitas relativa*. Pozycja ta powinna stanowić znaczną pomoc dla pracowników trybunałów kościelnych, jak również wykładowców prawa małżeńskiego.

Ks. Ginter Dzierżon

Slavko Zec. La tossicodipendenza come radice d'incapacità al matrimonio (Can. 1095). Scienze umane, dottrina canonica e giurisprudenza. Roma 1996 ss. 286

Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie opublikowała – w serii „Tesi Gregoriana”- pracę doktorską chorwackiego kapłana ks. Slavko Zeca, napisaną pod kierunkiem prof. Giuseppe Versaliego na Wydziale Prawa Kanonicznego tejże uczelni.

Postępująca degradacja życia współczesnego człowieka, dokonywana między innymi przez zażywanie narkotyków, kreuje także nowe problemy przed współczesną kanonistyką. Stąd też monografia ta pragnie wyjść na przeciw tym dylematom. Jej przedmiotem jest bowiem ukazanie zagadnienia uzależnienia toksycznego jako źródła niezdolności do zawarcia małżeństwa (kan. 1095 kpk z 1983 r), a zatem jednej z doniosłych kwestii z zakresu problematyki zgody małżeńskiej.

Autor starał się przedstawić owo zagadnienie w sposób integralny. Praca ma bowiem charakter interdyscyplinarny. Kanonista ów nie ograniczył się jedynie do analiz z zakresu prawa kościelnego, lecz sięgnął także po wyniki badań psychologii i psychiatrii. Rezultaty dociekań tychże gałęzi wiedzy warunkują bowiem rozwój współczesnej kanonistyki.

Na strukturę pracy składają się trzy rozdziały. Pierwszy z nich, mający charakter wprowadzający, został poświęcony analizie natury substancji psychoaktywnych (*sostanze psicoattive*) ujętej z aspektu nauk psychologicznych oraz psychiatrycznych. Autor wychodząc od precyzacji terminologicznych, poświęcił sporo uwagi zagadnieniu etiologii tego zja-

wiska, zauważając jednocześnie, iż współczesne nauki nie znalazły jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie: co jest ostateczną przyczyną tychże anomalii ludzkich postaw? Dlatego też przytoczył on całą gamę teorii próbujących wyjaśnić to zjawisko.

Za słuszne należy uznać podjęcie analiz związanych z zagadnieniami: systematyzacji substancji psychoaktywnych, zaburzeń wywołanych przez te środki, a także skutków uzależnień. Kwestie te mają duże znaczenie dla rozwoju jurysprudencji.

W drugim rozdziale autor skoncentrował swą uwagę na analizie problematyki niezdolności do wyrażenia konsensu małżeńskiego z powodu uzależnień toksycznych w jurysprudencji rotalnej. Wpierw dokonał on szczegółowej analizy poszczególnych sentencji rotalnych w aspekcie chronologicznym, by następnie przejść do konkluzji.

W latach 1935 – 1994 w Rocie Rzymskiej wydano 27 rozstrzygnięć w których strony sporu uznały uzależnienia toksyczne za przyczynę nieważności zawartych małżeństw. W 15 z nich orzeczono nieważność zawartych związków; w 12 natomiast nie stwierdzono nieważności małżeństwa.

Prawodawca kościelny zarówno w kodyfikacji Pio – Benedyktyńskiej, jak również w Kolekcji Jana Pawła II nie skodyfikował tego zagadnienia. Stąd w jurysprudencji rotalnej powstał problem z jakiego tytułu prawnego należy rozstrzygać tę kwestię? Autor śledząc myśl rotalną w tym zakresie zauważył, iż podlegała ona ewolucji. W rozwoju orzecznictwa rotalnego wyróżnił on pewne etapy. Otóż audytorzy rotalni – w przedziale czasowym do lat trzydziestych do Soboru Watykańskiego II – ferowali wyroki z tytułu *defectus usus rationis*; pod koniec lat sześćdziesiątych zaczęto rozstrzygać sprawy także z tytułu *defectus discretionis iudicii* (dec. c. Fagiolo z 21. 03. 1969 r.); po promulgacji zaś Kodeksu z 1983 r. w jurysprudencji rotalnej spotykamy nieliczne decyzje wydane również z tytułu *incapacitas assumendi obligationes matrimonii essentielles ob causas naturae psychicae*.

Rozdział trzeci jest próbą wysunięcia kanonistycznych spostrzeżeń oraz propozycji związanych z tą problematyką. Zdaniem autora nie jest ścisłym twierdzenie, w którym uznaje się uzależnienie toksyczne za przyczynę sprawczą niezdolności do wyrażenia zgody małżeńskiej, wręcz przeciwnie termin „tossicodipendenza” może stać się *causa efficiens* zaburzeń umysłowych. Zazywanie bowiem narkotyków może więc jedynie pośrednio wpłynąć na niezdolność do wyrażenia konsensu małżeńskiego. Stąd nie można domniemywać niezdolności do wyrażenia konsensu małżeńskiego u osoby uzależnionej toksycznie.

Opierając się na analizie orzecznictwa rotalnego należy stwierdzić, iż niezdolność do wyrażenia konsensu małżeńskiego z powodu uzależnienia od narkotyków należy orzekać z tytułów jednej postaci kan. 1095 kpk z 1983 r., a mianowicie: 1) pozbawienia wystarczającego używania rozumu; 2) poważnego braku rozeznania oceniającego co do istotnych praw i obowiązków małżeńskich wzajemnie przekazywanych i przyjmowanych; 3) niezdolności natury psychicznej do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich.

Pod koniec swych badań autor zwrócił szczególną uwagę na konieczność współpracy sędziego z biegłymi. Jego zdaniem, zadaniem psychologii i psychiatrii jest wyjaśnienie natury i stopnia intoksykacji; zadaniem zaś sędziów jest ocena tych ekspertyz.

Konkludując należy stwierdzić, iż praca ks.S. Zeca jest bardzo cennym wkładem w rozwój kanonistyki współczesnej. Autor starał się bowiem przedstawić w sposób integralny problematykę uzależnienia toksycznego jako źródła niezdolności do zawarcia małżeństwa. Bardzo cennym wątkiem wydaje się być bogate odniesienie do orzecznictwa rotalnego oraz doktryny.

Pozycję tę należy szczególnie zalecić teoretykom kanonicznego prawa małżeńskiego.

Ks. Ginter Dzierżon

M. Cristina Forconi. Antropologia cristiana come fondamento dell'unita'e dell'indissolubilità del patto matrimoniale. Roma 1996 ss. 199

Nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie ukazała się rozprawa doktorska pani M. C. Forconi, napisana pod kierunkiem wybitnego znawcy prawa małżeńskiego ks. prof. U. Navarrete na Wydziale Prawa Kanonicznego tejże uczelni.

Celem owego studium jest ukazanie antropologicznych podstaw jedności i nierozzerwalności małżeństwa. Autorka, opierając się na koncepcji chrześcijańskiej antropologii dynamicznej próbuje uzasadnić tezę, iż kanonistyczne unormowanie ujmujące jedność i nierozzerwalność jako istotne przymioty małżeństwa jest zgodne z ich teologicznym znaczeniem.

Tak pojęte założenia zadecydowały o podziale opracowania. Dysertacja składa się ze wstępu, dwóch części oraz uwag końcowych. Część